

3. JAUNĀ PĀRSKATA SASTĀDĪŠANA

| COMPILATION OF THE NEW INVENTORY

Dati un metodes | Data and methods

This book is based on data included in the previous national IBA inventory (Račinskis & Stīpniece 2000), up-dated mostly by information collected in 2001-2004 during the project 'Preparation for Latvia's Compliance with the Emerald and Natura 2000 Networks of Protected Areas' (normally referred to as Emerald project), with additional data from the new Latvian Breeding Bird Atlas (2000-2004, unpublished data of LOB). The Emerald project was funded by the Danish government (DANCEE fund) and co-ordinated by the consultancy firm Darudec. Latvian Ornithological Society acted as a sub-contractor whose task was to co-ordinate survey and selection of potential Special Protection Areas in cooperation with Latvian Fund for Nature and Latvian Environment Agency.

The Emerald project included three field seasons (2001-2003) for survey of Specially Protected Nature Territories (SPNT) and other potential Natura 2000 sites, including IBAs. All available published and unpublished data on Birds Directive Annex I species and other important migratory species was assessed before each field work season. Individual work tasks were written for every territory in need of survey, specifying particular time (both within season and time of the day, as well as number and length of necessary visits), area (whole site or its parts) and the target species. These tasks were distributed to field experts as part of the specially designed Site Visit Forms (SVFs) that also included topographic maps and satellite images in scale 1:50,000. After the field-work, completed SVFs were collected from experts. Among other data, the forms included observed population figures or number estimates for all observed relevant bird species. Observation points and survey routes were either marked on maps or handheld GPS units. The latter data were transferred to the GIS with the help of additional software and ArcView scripts. The link between GIS and GPS also provided to allow for checking precision and adequacy of the existing digitised SPNT boundaries in the field. Altogether, 507 visits to 326 territories of different status were made by ornithological field experts in the three year period.

LOB was responsible for collecting and analysing all ornithological data. Only recent data (less than 10 years old), both from the project's field surveys and other sources, was collected and processed to obtain population estimates for Annex I and other relevant bird species recorded at any site. Therefore population estimates eventually used for site selection and listed in bird species tables within the site account chapter of this book are not assigned a particular date (year). Obtaining numerical population estimates was set as an obligate task at a later stage of the project, therefore all qualitative species records that were initially allowed in the SVFs (e.g. Present, Common, Rare) were transformed into the best possible numerical population range estimates using knowledge on the status and distribution of the species in question, as well as total size of an area and coverage of presumably suitable habitats within it. All population data were then rearranged both by sites and by species, to check for their consistency, and to up-date the population data for the most important sites using the most up-to-date information from the Latvian Breeding Bird Atlas data in the first half of 2004, before starting the process of site ranking and applying IBA selection criteria. The draft Atlas data were used also in the form of individual species distribution maps to assess spatial overlap of recorded populations with the geographical distribution of potential IBAs.

Updating information on the most likely IBAs of European Union importance was started in the second half of 2003 with financial support from the RSPB (BirdLife partner in the UK) that also allowed digitising all IBA boundaries against highly precise and large scale (1:10,000) digital ortho-corrected aerial images. Selecting criteria species and application of C level criteria (for details see the next chapter) in the site selection process were carried out according to the published principles (Heath & Evans 2000) and in close consultation with Zoltán Waliczky of the RSPB. The contract from the Royal Society for Bird Protection allowed completing compilation and publishing of this inventory.

Ši putniem nozīmīgo vietu pārskata pamatā ir iepriekšējās PNV grāmatas dati (Račinskis, Stīpniece 2000), kas papildināti ar projekta *Emerald* ietvaros laikā no 2001. līdz 2004. gadam (Anon. 2004a) savākto informāciju, kā arī ar jaunā Latvijas ligzdojošo putnu atlanta datu bāzes ziņām (2000.-2004. g.; npublicēti Latvijas Ornitoloģijas biedrības dati). 2004. gada sākumā jaunajiem datiem par kritēriju pielietošanai iespējamo putnu sugu sastopamību un populāciju vērtējumiem putniem nozīmīgajās vietās, līdzšinējās un jaunajās īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās, kā arī vairākās citās potenciālās teritorijās piemēroti ES nozīmes jeb C līmeņa putniem nozīmīgo vietu izvēles kritēriji. Kvalificējošo sugu un vietu izvēle veikta, vadoties no šo kritēriju skaidrojuma literatūrā (Heath & Evans 2000), kā arī rakstiski un klātienē konsultējoties ar ES paplašināšanās projekta vadītāju Zoltanu Valjicki no Karaliskās Putnu aizsardzības biedrības (Zoltán Waliczky, RSPB).

LOB piedalījās Dānijas valdības (DANCEE fonds) finansētā un Dānijas konsultantu firmas Darudec organizētā projekta "Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju analīze un Natura 2000 tīkla izveide" (saīsināti *Emerald*) darbā kā apakšuzņēmējs, kura pienākums bija putnu izpēte esošajās un potenciālajās (tostarp arī PNV) īpaši aizsargājamās dabas

teritorijās. Darbs tika veikts sadarbībā ar Latvijas Dabas fondu un Latvijas Vides aģentūru, un to pārraudzīja Vides ministrijas Dabas aizsardzības departaments. Projekta galvenais mērķis bija izveidot potenciālo ES nozīmes aizsargājamo teritoriju *Natura 2000* tīklu Latvijā.

Projekts ietvēra trīs lauka pētījumu sezonas – 2001. un 2002. gadā tika apsektas un dabā novērtētas galvenokārt īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, bet 2003. gadā apsektas jaunās un potenciālās teritorijas, un veikti pārsvarā speciāli pētījumi reto un nepietiekami izpētīto sugu konstatēšanai. Pirms katras lauka pētījumu sezonas tika apkopotas pieejamās publicētās un npublicētās ziņas par Putnu direktīvas I pielikuma un nozīmīgajām migrējošajām putnu sugām esošajās un potenciālajās teritorijās, un vadoties no tā sastādīts apsekojamo teritoriju saraksts. Katrai apsekojamajai teritorijai definēti individuāli darba uzdevumi attiecībā uz apsekošanas laiku (sezonā, diennaktī, arī apmeklējuma reižu skaitu un ilgumu), vietu (noteiktu teritorijas daļu) un konstatēšanai vai uzskaitēi prioritārajām putnu sugām. Darba uzdevumi ierakstīti speciāli projektam sagatavotās vietu apsekošanas formās un kopā ar satelītkartēm un satelītzņēmumu izdrukām (M 1:50 000) izsniegti lauka ekspertiem pirms ekspedīcijām. Satelītattēlu

izmantošana jāva labāk novērtēt apsekojamo biotopu raksturu un stāvokli. Atsevišķos gadījumos ekspedīciju plānošanā un vietu apsekošanas laikā izmantoti arī mežaudžu plāni. Eksperti savus novērojumus reģistrēja un koordinatoram iesniedza aizpildītās vietu apsekošanas formās.

Reto putnu sugu novērošanas vietas tika atzīmētas uz formām pievienotajām kartēm vai satelītattēliem, vai arī uzkartēti ar GPS uztvērējiem (Garmin 12 un 12CX). GPS dati pēc tam izmantoti, vai nu norakstot punktu metriskās taisnleņķa koordinātas (LKS-92) sistēmā, vai eksportējot punktu un maršrutu datus uz ĢIS programmu ArcView 3.2a ar Waypoint programmas un Gardown skripta palīdzību. GPS uztvērēji izmantoti arī apsekojamo teritoriju digitizēto robežu precizitātes un loģiskuma pārbaudei dabā, iepriekš tās importējot no iezīmētiem robežu poligoniem ArcView programmā ar SHP2GPS skripta starpniecību.

Pārsvarā apsekoti dabas liegumi, dabas parki, PNV un jaunas, potenciālas teritorijas. (TABULA pa gadiem. Cik vietu, apmeklējumu, stundu; putniem kopā vismaz 1702 stundas lauka darba). Aizsargājamo ainavu apvidu apsekošana atlikta uz pēdējo, 2003. gada lauka sezonu. Izvērtējot pieejamo putnu populāciju informāciju, par pietiekami jaunām ziņām tika uzskatīti pēdējo 10 gadu laikā iegūtie dati. Par tām teritorijām, kam ziņas par PD I pielikuma sugām bija senākas, plānota jauna apsekošana. Skaita vērtējumi attiecas uz pēdējo dažu gadu periodu [tāpēc vietu aprakstos, putnu tabulās vērtējuma gads nav norādīts].

Datu bāzes uzturēšana, standarta datu formu aizpildīšana, ievadīto datu pārbaude un labošana. Visām PD I pielikuma sugām tika novērtēts populāciju lielums katrā teritorijā, izmantojot tiešās ekspertu sniegtās ziņas (ja skaita vērtējums pāros, īpatņos vai tēviņos visai teritorijai) vai izmantotas vērtējuma iegūšanai, ekstrapolējot ekspertu sniegtās ziņas par daļu teritorijas uz visu teritoriju. Skaitliska vērtējuma sniegšana izvirzīta par obligātu prasību, un gadījumos, kad eksperti bija norādījuši tikai sugas klātbūtni (P – present, C – common, R – rare, V – very rare), projekta koordinators teritorijā konstatētajai sugai voluntāri novērtēja skaitu iespējami plašās robežās (piem., 1-5p, 6-20p u.tml.), vadoties no zināšanām par sugas sastopamību, vietas kopējo un tajā pārstāvēto sugai iespējami piemēroto biotopu platību.

LOB nodrošināja ne tikai ievāktās ornitoloģiskās analīzes apkopošanu un analīzi, bet arī priekšlikumu sagatavošanu nepieciešamajām ĪADT robežu izmaiņām un jaunu teritoriju dibināšanai. Sadarbībā ar Vides ministriju un Dabas aizsardzības pārvaldi projekta koordinators no Latvijas Ornitoloģijas biedrības puses piedalījās arī robežu grozījumu un jauno teritoriju saskaņošanas procesā ar pašvaldībām, zemes apsaimniekotājiem (lielākoties VAS "Latvijas valsts meži") un īpašniekiem. Tāpat digitizējām daļu no N2000 teritoriju robežām, izmantojot digitālās ortofoto kartes M 1: 10 000.

2003. gada otrajā pusē paralēli *Emerald* projektam LOB uzsāka informācijas apkopošanu un analīzi Karaliskās Putnu aizsardzības biedrības (RSPB) finansētā projektā jauna Latvijas putniem nozīmīgo vietu saraksta izdošanai. Šī projekta ietvaros tika apkopoti papildus dati no jaunā Latvijas ligzdojošo putnu atlanta datu bāzes (2000-2004), lai precizētu ziņas par potenciāli kvalificējošo putnu sugu sastopamību un skaitu līdzšinējās un potenciālajās putniem nozīmīgajās vietās. Pēc vietu izvēles pabeigšanas veikta arī visu PNV esošo digitālo robežu precizēšana vai digitizēšana par jaunu attiecībā pret liela mēroga un augstas precizitātes kartogrāfisko materiālu. Par atlanta datiem: kā tiek ievākti un ko tie ietver visām, un ko – papildziņu sugām.

Putniem nozīmīgo vietu izvēlei izmantoti ne tikai PD I pielikuma sugu populāciju skaita vērtējumi, kas precizēti, izmantojot ligzdojošo putnu atlanta datus, bet arī ligzdojošo populāciju izplatības kartes, pārklājot un salīdzinot tās ar teritoriju robežu slāni ĢIS karšu veidā (2003. gada beigās un 2004. gada sākumā). Atlanta datu izmantošana ļāva precizēt skaita vērtējumus vairākām sugām atsevišķās teritorijās, līdz ar to uzlabojot vietu nozīmības savstarpējā novērtējuma precizitāti. Taču tā kā pirmie vērā ņemamie atlanta rezultāti kļuva pieejami vēl attiecībā pret *Emerald* projekta un jaunā PNV saraksta sastādīšanas gaitu, to izmantošana bijusi ierobežota un potenciālās iespējas nav pilnībā apgūtas.

Robežu digitizēšana un apstrāde. Gadījumos, kad PNV un ĪADT robežas atšķīrās, pieturējot pie dabiskajām un putnu aizsardzībai nozīmīgo biotopu un nozīmīgo putnu sugu izplatībai atbilstošajām robežām, velkot PNV robežas pēc iespējas pa dabā un kartēs redzamiem orientieriem, nevis īpašumu robežām. Teritoriju robežu slānis [Intersect] pārklāts ar Admin_vienībām (JS 25.03.2004., stāvoklis uz xx), iegūta PNV ietilpstošā platība katrai admin. vienībai atsevišķi. [par robežu digitizēšanu] PNV precīzākas Par robežu atšķirībām / nesakrītībām – tās var būt gan faktiskas, kur apzināti vilktas pa atšķirīgiem orientieriem, gan principiāli vienādas, taču ar atšķirīgas precizitātes digitizāciju. Abi varianti var kombinēties vienas teritorijas ietvaros.

Datu apstrādes metodes grāmatai. Kā iegūti admin. Dati, platības, platību izmaiņas, pārklāšanās ar ĪADT (robežu slāņa versija, stāvoklis uz x. datumu, biotopi, pielikumi).

LOB nodrošināja ne tikai ievāktās ornitoloģiskās analīzes apkopošanu un analīzi, bet arī priekšlikumu sagatavošanu nepieciešamajām ĪADT robežu izmaiņām un jaunu teritoriju dibināšanai. Sadarbībā ar Vides ministriju un Dabas aizsardzības pārvaldi projekta koordinators no Latvijas Ornitoloģijas biedrības puses piedalījās arī robežu grozījumu un jauno teritoriju saskaņošanas procesā ar pašvaldībām, zemes apsaimniekotājiem (lielākoties VAS "Latvijas valsts meži") un īpašniekiem. Tāpat digitizējām daļu no N2000 teritoriju robežām, izmantojot digitālās ortofoto kartes M 1:10 000.

2003. gada otrajā pusē paralēli *Emerald* projektam LOB uzsāka informācijas apkopošanu un analīzi Karaliskās Putnu aizsardzības biedrības (RSPB) finansētā projektā jauna Latvijas putniem nozīmīgo vietu saraksta izdošanai. Šī projekta ietvaros tika apkopoti papildus dati no jaunā Latvijas ligzdojošo putnu atlanta datu bāzes (2000-2004), lai precizētu ziņas par potenciāli kvalificējošo putnu sugu sastopamību un skaitu līdzšinējās un potenciālajās putniem nozīmīgajās vietās. Pēc vietu izvēles pabeigšanas veikta arī visu PNV esošo digitālo robežu precizēšana vai digitizēšana par jaunu attiecībā pret liela mēroga un augstas precizitātes kartogrāfisko materiālu. Par atlanta datiem: kā tiek ievākti un ko tie ietver visām, un ko – papildziņu sugām.

Putniem nozīmīgo vietu izvēlei izmantoti ne tikai PD I pielikuma sugu populāciju skaita vērtējumi, kas precizēti, izmantojot ligzdojošo putnu atlanta datus, bet arī ligzdojošo populāciju izplatības kartes, pārklājot un salīdzinot tās ar teritoriju robežu slāni ĢIS karšu veidā (2003. gada beigās un 2004. gada sākumā). Atlanta datu izmantošana ļāva precizēt skaita vērtējumus vairākām sugām atsevišķās teritorijās, līdz ar to uzlabojot vietu nozīmības savstarpējā novērtējuma precizitāti. Taču tā kā pirmie vērā ņemamie atlanta rezultāti kļuva pieejami vēl attiecībā pret *Emerald* projekta un jaunā PNV saraksta sastādīšanas gaitu, to izmantošana bijusi ierobežota un potenciālās iespējas nav pilnībā apgūtas.

ES nozīmes putniem nozīmīgo vietu izvēles kritēriji

| *Site selection criteria for IBAs of the EU importance*

In preparation for its accession to the European Union on May 1, 2004, the selection of Important Bird Areas of EU importance has become an important task in Latvia. The criteria used by BirdLife International for selecting IBAs of the European Union importance includes some of the higher categories under the global (A) and European (B) level criteria, as well as unique criteria designed to satisfy the requirements of the EU Birds Directive. These criteria are termed C level criteria. Six out of 7 possible categories, C1-C6, of the IBA C criteria were applied to select sites included in this inventory. For a full explanation of criteria please see the second European IBA inventory (Heath & Evans 2000). All criteria and bird species occurring regularly in Latvia are listed in Appendix 1.

The application of the IBA C criteria in Latvia required their adaptation to the Latvian circumstances. First, the number of regularly occurring bird species had to be established with significant populations in Latvia, for which the criteria could be applied in principle. Species with irregular occurrence or vagrancy were excluded from the list first. The final list of qualifying species include: three species of global conservation concern under C1 (see Table 3-1), concentrations of Annex I species (7 species, C2), concentrations of migratory species, especially waterbirds (>10 species) under C3 and C4, migratory bottleneck sites for raptors, storks and cranes under C5 and 46 breeding species listed in Annex I under C6. The population thresholds, where applicable, had to take into consideration the geographical position of Latvia for migratory populations or the 1% level of the national population (under criterion C6). The relevant population thresholds can be found in Tables 3-1, 3-4 and Appendix 1.

A number of exceptions to application of the C6 criterion, selection of up to 5 best sites for a species, have been made during compilation of this inventory. Firstly, out of all 101 Birds Directive Annex I species recorded in Latvia only 49 were used for selection of Important Bird Areas. Most of the other 52 Annex I species (n=39) are either not breeding in Latvia or are very rare and irregular breeding species, therefore breeding site selection is not applicable. These species are marked by "x" in Appendix 1, column C6. The remaining 13 species (Table 3-2) are regular breeders, although some very rare, that either do not reach the minimum population threshold of 2 pairs at any site (Black-throated Diver, Black Kite, Short-toed Eagle, Hen Harrier, Dunlin, Short-eared Owl) or are relatively abundant and disperse though insufficiently surveyed breeding species. Population estimates for Honey Buzzard, Hazel Grouse, Woodlark, Barred Warbler and Red-backed Shrike are very poor for most IBAs and SPNTs to allow reasonable identification of the best sites. The Bluethroat remains one of the less well understood breeding species in Latvia, with no regular breeding sites known despite the notable population estimate. The patchy breeding distribution of the Ortolan Bunting is rather well documented but falls outside most territories selected for other species, and selection of areas for this species in particular was not attempted. The total population estimates of the 13 breeding species within the IBAs selected for other species are given in Table 3-2.

Secondly, selection of more than 5 best sites under criterion C6 was made for 11 out of 46 species (Table 3-3). For five species (Bittern, Black Stork, Tengmalm's Owl, Middle-spotted and White-backed Woodpeckers) up to 6 or 7 best sites were retained as qualifying if their populations were identical among the lower rank and were followed by a list of sites with markedly lower populations. For the other five species (Capercaillie, Golden Plover, Great Snipe, Wood Sandpiper and Tawny pipit) up to 8 best sites were selected based on their relatively restricted breeding distributions and high level of habitat specialisation, which effectively reduced their presence to a limited number of sites. Adding a few more sites to the top-5 list has notably increased the total population coverage for most of these species, except for Capercaillie. Finally, 8 IBAs were selected for the Lesser Spotted Eagle, a species with high proportion of the world's breeding population in Latvia, in order to retain 6 out of 7 best IBAs listed in the previous national IBA inventory and adding 2 new sites with large populations.

Thirdly, for 21 out of the 46 species under criterion C6 the minimum population thresholds were modified from the original 1% level: increased for 6 species and lowered for 15 species to allow for selection of the best sites. Every species with modified numerical thresholds is presented, along with an explanation of the change, in Table 3-4.

Vispārīgi principi

Teritorija tiek atzīta par putniem nozīmīgo vietu tad, ja tā atbilst vismaz vienam no PNV kritērijiem. Eiropā tiek lietoti 20 dažādi putniem nozīmīgo vietu kritēriji, kas iedalīti 14 kategorijās un trīs ģeogrāfiskos vietu nozīmības līmeņos:

- 1) vietas ar globālu nozīmi (A kritēriji);
- 2) vietas ar Eiropas mēroga nozīmi (B kritēriji);
- 3) vietas ar Eiropas Savienības nozīmi (C kritēriji).

Ģeogrāfisku un politisku apstākļu dēļ Latvijā līdz šim tika lietoti tikai desmit A un B līmeņa kritēriji, jo C līmeņa kritērijus pielieto teritoriju izvēlei tikai Eiropas Savienības dalībvalstīs (sk. Račinskis, Stīpniece 2000). Taču kopš 2004. gada 1. maija ES nozīmes putniem nozīmīgo vietu izdalīšana kļuvusi iespējama arī Latvijā. Tā kā C līmeņa jeb ES nozīmes vietu kritēriji lielā mērā dublē A un B kritērijus, pilnībā pieļaujot to pašu teritoriju kvalificēšanos, šajā grāmatā – tāpat kā

citur jauno ES dalībvalstu PNV sarakstos – piemēroti tikai C kritēriji. Te jāpiebilst, ka galvenā atšķirība šai kritēriju grupai no pirmajām divām ir tāda, ka, pirmkārt, atsevišķām sugām ir samazināti minimālā skaita sliekšņi, un otrkārt, tie ļauj izdalīt jaunas papildus teritorijas sugām, ko uzskata par retām vai apdraudētām Eiropas Savienības mērogā.

C līmeņa kritēriji tiek lietoti Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīs tādu vietu izvēlei, kuras atbilst Putnu direktīvas (EC Birds Directive) īpašās aizsardzības teritoriju (Special Protection Areas, SPA) prasībām. Šie kritēriji balstīti uz sugu aizsardzības nepieciešamības novērtējumu ES teritorijā. Tiek izmantotas septiņas kritēriju kategorijas (C1-C7), pie tam dažas no tām ir pielīdzināmas augstāko (A – globālo un B – Eiropas) līmeņu kritērijiem.

C1. Globāli apdraudēta suga | *Species of global conservation concern*

Kritērijs: vietā regulāri un nozīmīgā skaitā sastopama globāli apdraudēta suga vai cita suga ar globālu aizsardzības nozīmi.

Šis kritērijs ir identisks A1 kritērijam, un sugu populācijām tiek izmantoti tie paši skaitliskie sliekšņi (3.1. tabula). Pie pašreizējām zināšanām par globāli apdraudēto putnu sugu populācijām Latvijā pēc kritērijiem A1 un C1 putniem nozīmīgās vietas iespējams izdalīt trijām sugām – jūras ērglim

(neligzdotāju koncentrēšanās vietas), griezei un ķikutam (ligzdošanas vietas). Divām retākām sugām – vidējam ērglim un grīšļu ķauķim katrā šobrīd zināmā ligzdošanas vieta Latvijā izvēlēta pēc C6 kritērija, jo populācijas lielums tajās nesasniedz norādīto sliekšni.

3.1. tabula. Populāciju skaitliskie sliekšņi putnu sugām ar globālu aizsardzības nozīmi (pēc Heath & Evans 2000).

Table 3-1. Population thresholds for species of global conservation concern occurring in Latvia (after Heath & Evans 2000, vagrants to Latvia excluded).

Sugas nosaukums latīniski* <i>Scientific species name</i>	Sugas nosaukums latviski <i>National species name</i>	Globālās apdraudētības statuss <i>Global threat status</i>	Skaitliskais sliekšnis** <i>Population threshold</i>
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Jūras ērglis	gandrīz apdraudēta suga	15 īpatņi
<i>Aquila clanga</i>	Vidējais ērglis	jutīga suga	2 pāri
<i>Crex crex</i>	Grieze	jutīga suga	20 pāru
<i>Gallinago media</i>	Ķikuts	gandrīz apdraudēta suga	20 pāru
<i>Acrocephalus paludicola</i>	Grīšļu ķauķis	jutīga suga	10 pāru

* – Tikai Latvijā regulāri sastopamās sugas, izņemot maldu viesus (sk. arī 1. pielikumu); pilno sugu sarakstu šim kritērijam skatīt Eiropas PNV pārskatā (Heath & Evans 2000, 13. lpp.).

** – Norādīts skaits pāros vai īpatņos atkarībā no šī kritērija pielietošanas iespējām Latvijas apstākļos. Lai pārietu no pāriem uz īpatņiem vai otrādi, skaitlis attiecīgi jāreizina vai jādaļa ar 3.

C2. ES līmenī apdraudētas sugas koncentrācija**| *Concentrations of species threatened at the European Union level***

Kritērijs: vietā regulāri sastopams vismaz 1% no kādas sugas migrācijas ceļa populācijas vai vismaz 1% no ES populācijas sugai, kas ir apdraudēta ES līmenī.

Apzīmējums “apdraudēta suga” šajā gadījumā attiecas uz tām sugām un pasugām, kas uzskaitītas Putnu direktīvas I pielikumā un kurām saskaņā ar direktīvas 4.1. pantu jāveido īpašas aizsardzības teritorijas (SPA). Apzīmējums “Migrācijas

ceļa populācija” atbilst tam, kā tas lietots kategorijas B1 ietvaros, taču dažām sugām, kurām Eiropas ligzdojošā populācija ir ievērojami lielāka par ES populāciju, ir noteikti zemāki skaitliskie sliekšņi (sk. Heath & Evans 2000). Šis kritērijs tiek pielietots arī vairākām dispersi izplatītām sugām, ja vietā sastopams vairāk nekā 1% Eiropas populācijas. Skaitliskie sliekšņi atbilstošajām sugām doti 1. pielikumā (160. lpp.).

C3. ES līmenī neapdraudētas migrējošas sugas koncentrācija**| *Concentrations of migratory non-threatened species***

Kritērijs: vietā regulāri sastopams vismaz 1% no kādas sugas migrācijas ceļa populācijas, kas netiek uzskatīta par apdraudētu ES līmenī.

Par migrējošām, bet neapdraudētām sugām šeit tiek apzīmētas Putnu direktīvas 4.2. panta pārziņā esošās sugas, t.i. regulāri sastopamās migrējošās sugas, kas nav iekļautas direktīvas I pielikumā. Šis kritērijs attiecas uz mitrājiem ar

starptautisku nozīmi (Ramsāres vietām), kas izdalīti pēc Ramsāres kritērija Nr. 6 un uz kuriem attiecas Putnu direktīvas 4.2. pants. Savukārt tās Ramsāres vietas, kuru nozīmība balstās uz direktīvas I pielikuma sugām, kvalificējas kā atbilstošas C2 kritērijam. “Migrācijas ceļa populācijas” apzīmējums atbilst tam, kā tas lietots kategorijas B1 ietvaros, un zemāki skaitliskie sliekšņi nav noteikti.

C4. Lielas koncentrācijas | *Large congregations*

Kritērijs: vietā regulāri sastopami vismaz 20 000 vienas vai vairāku migrējošo ūdensputnu sugu īpatņu un / vai 10 000 pāru vienas vai vairāku migrējošu jūras putnu sugu.

Šis kritērijs ir tāds pats, kā kritērijs A4iii, un attiecas uz visiem starptautiskas nozīmes mitrājiem, kas izdalīti pēc

Ramsāres kritērija Nr. 5. Latvijas iekšzemē neviena no šim kritērijam atbilstošajām vietām nekvalificējas pēc vienas sugas īpatņu skaita, bet tikai vairāku sugu īpatņu skaita kopsummai pārsniedzot 20 000 īpatņu.

C5. Pudeles kakla vietas | *Large congregations – ‘bottleneck’ sites*

Kritērijs: vieta ir “pudeles kakla” vieta, kuru pavasara vai rudens migrāciju laikā regulāri šķērso vismaz 5000 stārķu (Ciconiidae) un/vai vismaz 3000 plēsīgo putnu (Falconiformes), un/vai 3000 dzērvju (Gruidae).

Šis kritērijs ir analogisks kritērijam B1iv. Tā kā vairums sugu, kurām tas var tikt piemērots, ir uzskaitītas Putnu direktīvas I pielikumā, šis kritērijs attiecas galvenokārt uz vietām ar nozīmi direktīvas 4.1. panta kontekstā.

C6. ES līmenī apdraudēta suga | *Species threatened at the European Union level*

Kritērijs: vieta ir viena no piecām vissvarīgākajām vietām Eiropas reģionā kādai ES līmenī apdraudētai sugai vai pasugai.

Apzīmējums "apdraudēta suga" attiecas uz sugām un pasugām, kas uzskaitītas Putnu direktīvas I pielikumā. "Eiropas reģions" atbilst iedalījumam NUTS (*Nomenclature of Territorial Units for Statistics*) reģionos. Visa Latvijas teritorija atbilst vienam NUTS reģionam. Salīdzinot ar PNV kritērijiem, kas līdz šim pielietoti Latvijā, šis ir principiāli jauns kritērijs, jo

paredz vietu izdalīšanu direktīvas I pielikuma sugām. Būtiskai daļai no tām putniem nozīmīgās vietas Latvijā agrāk nebija identificētas. C6 kritērijs vienai sugai ļauj izdalīt līdz piecām svarīgākajām vietām Latvijā. Taču atsevišķos gadījumos, kad sugai Latvijā pārstāvēta liela daļa Eiropas populācijas (piemēram, mazajam ērglim), vai kad suga ir izplatīta izteikti nevienmērīgi un saistīta ar reti biotopiem (piemēram, klaju augsto purvu bridējputni – dzeltenais tārtiņš un purva tilbīte), var tikt izdalītas vairāk nekā piecas teritorijas.

C7. Citi ornitoloģiskie kritēriji | *Other ornithological criteria*

Kritērijs: vieta izdalīta kā SPA vai potenciālā SPA, balstoties uz ornitoloģiskiem kritērijiem, kas ir līdzīgi, bet ne identiski kritērijiem C1-C6.

Šī kritērija pielietošana aprobežojas ar jau izveidotajām

īpašās aizsardzības teritorijām (SPA) esošajās dalībvalstīs un attiecas tikai uz atsevišķiem izņēmuma gadījumiem, kad konkrētās vietas nebūtu vēlams izslēgt no PNV saraksta. Latvijā šis kritērijs netiek pielietots.

Izņēmumi kritēriju pielietojumā | *Exceptions in criteria application*

Sastādot šo Latvijas putniem nozīmīgo vietu sarakstu, piemēroti vairāki izņēmumi kritērija C6 pielietojumā, t.i. izvēloties piecas labākās ligzdošanas vietas Putnu direktīvas I pielikuma sugai. Pirmkārt, ne visām I pielikuma sugām putniem nozīmīgās vietas izvēlētas. No visām 194 ES Putnu direktīvas I pielikumā ietvertajām sugām vai pasugām Latvijā⁴ vismaz reizi konstatēta 101 suga, taču putniem nozīmīgās vietas izvēlētas tikai 49 pielikuma sugām. Otrkārt, vairākām I pielikuma sugām izdalītas vairāk nekā piecas teritorijas. Treškārt, dažām sugām mainīts (pazemināts vai paaugstināts) kritērijam C6 atbilstošais minimālais skaitliskais populācijas lielums. Šeit sniegts pamatojums par katru no izņēmumiem.

Sugas, kurām nav nodalītas putniem nozīmīgās vietas

Latvijā sastopamas 52 ES Putnu direktīvas I pielikumā ietvertās sugas vai pasugas, kurām nav izdalīta neviena putniem nozīmīgā vieta valstī. Lielākā daļa no tām – 39 putnu sugas – ir tādas, kam ES valstīs vietu izvēlei ir piemērojams C6 kritērijs, taču Latvijā tās neligzdo (t.sk. kā ligzdotājas izmirušas) vai arī ligzdo ļoti reti un neregulāri, tāpēc tām nozīmīgas teritorijas izdalīt nav iespējams. Šīs sugas atzīmētas ar "x" I. pielikumā (160. lpp.). Pārējās 13 sugas Latvijā ligzdo vai vēl nesenā pagātnē ligzdoja (3.2. tabula). Kā redzams, tās ir vai nu ļoti retas (melnkakla gārgale, čūskērglis, lauku lija, Šinca šņibītis un purva pūce), vai diezgan biežas un vienmērīgi izplatītas (ķīķis, mežzirbe, sila cīrulis, svītrainais ļauķis un brūnā čakste) ligzdotājas. Reto sugu gadījumā to lokālās ligzdojošās populācijas ir pārāk nelielas un nesasniedz kritērija C6 minimālos skaitliskos sliekšņus, lai atbilstu PNV statusam. Turpretī par vairākām parastākām un salīdzinoši biežām sugām trūkst uzskaišu datu un pietiekami precīzu populāciju lieluma vērtējumu teritorijās.

Sugas, kurām nodalīts lielāks putniem nozīmīgo vietu skaits

Latvijas apstākļos kritērijs C6 paredz izdalīt līdz piecām labākajām ligzdošanas vietām katrai sugai. Faktiski 11 no 46 sugām, kam šī pārskata ietvaros izvēlētas putniem nozīmīgās vietas pēc C6 kritērija, to skaits ir lielāks par piecām (3.3. tabula). Atkāpe no piecu vietu normas notikusi robežās no +1 līdz +3 teritorijām. Piecos gadījumos izvēlēto vietu skaits

palielināts, teritoriju savstarpējās ranžēšanas gaitā (lielajam dumpim, melnajam stārķim, bikšainajam apogam un abām dzenū sugām) izvēloties visas pēc populāciju vērtējumiem identiskās vietas un turpmāku vietu izvēli pārtraucot pie teritorijām, kurām attiecīgās sugas skaita vērtējumi ir būtiski mazāki. Tikpat gadījumos (mednis, dzeltenais tārtiņš, ķīkuts, purva tilbīte, stepes čipste) lielāka vietu skaita izvēle ir apzināts solis salīdzinoši retu un ar specifiskiem, ierobežoti izplatītiem biotopiem saistītu sugu aizsardzībai. Atšķirībā no dispersi izplatītajām un biotopu ziņā mazāk prasīgām sugām, nedaudz palielinot nosauktajām sugām izvēlēto teritoriju skaitu, bija iespējams ievērojami palielināt to populāciju īpatsvaru putniem nozīmīgajās vietās. Visbeidzot, mazajam ērglim – sugai ar augstu pasaules ligzdojošās populācijas īpatsvaru Latvijā – izvēlētas astoņas teritorijas. Sarakstā saglabātas sešas no septiņām iepriekšējā PNV sarakstā (Račinskis, Stipņiece 2000) šai sugai izdalītajām vietām, papildinot tās ar divām jaunām nozīmīgām vietām.

Mainīti populāciju skaitliskie sliekšņi

Parasti kritērija C6 skaitliskos sliekšņus nosaka pēc katras putnu sugas populācijas lieluma attiecīgajā reģionā vai valstī. Vairāk nekā pusei Latvijā ligzdojošo sugu par C6 skaitlisko sliekšni izvēlēts 1% no valstī ligzdojošās populācijas minimālā vērtējuma (sk. 1. pielikumu). Vispārpieņemts papildus noteikums paredz lietot 2 pārus kā minimālo skaitlisko sliekšni sugām, kuru populācijas valstī ir mazākas par 150 pāru (un rezultātā 1% ir vienāds vai mazāks par 1). Bez tam tiek ieteikts izvēlēties vismaz 10 pāru minimālo sliekšni koloniāli ligzdojošajiem putniem – kaijām, zīriņiem, kā arī zvirbulveidīgajiem putniem. Tomēr 21 no 46 sugām, kam izvēlētas PNV pēc C6 kritērija, kvalificējošās populācijas skaitliskais sliekšnis ir mainīts. Sešām sugām ar nelieliem 1% sliekšņiem (2-5p.) tie paaugstināti, lai sašaurinātu labāko vietu izvēli, izslēdzot no potenciālo vietu saraksta daudzas teritorijas ar mazām un savstarpēji līdzīgām populācijām. Savukārt 15 citām sugām minimālais populācijas sliekšnis pazemināts, lai atvieglotu dažu nozīmīgāko vietu izvēli. Izmaiņas katrai sugai atsevišķi apskatītas 3.4. tabulā.

⁴ – Atbilstoši Putnu direktīvas savvaļas putnu sugu interpretācijai (Anon. 2002), šī dokumenta ietvaros par Latvijā konstatētām putnu sugām uzskatām tikai tās, kas vismaz reizi konstatētas savvaļā un pieskaitītas Latvijas putnu sugu sarakstam A, B vai C kategorijā. Savukārt D un E kategorijas sarakstā iekļautās sugas – tātad tās, par kuru izcelsmes vai iecelošanas dabiskumu ir šaubas, kā arī no nebrīves izbēgušās vai introducētās sugas – nav ņemtas vērā (sk. Celmiņš 2003). Otro sugu grupu no Latvijā konstatētajām Putnu direktīvas I pielikuma sugām pārstāv sārtais flamings *Phoenicopterus ruber* (D kategorija) un lopu gārnis *Bubulcus ibis* (E kateg.), kas šajā pētījumā turpmāk nav apskatīti.

3.2. tabula. Latvijā regulāri ligzdojošās Putnu direktīvas I pielikuma sugas, kurām nav izdalītas putniem nozīmīgās vietas.

Table 3-2. *Birds Directive Annex I species regularly breeding in Latvia but not used for IBA selection.*

Sugas nosaukums latīniski <i>Scientific species name</i>	Ligzdojošās populācijas vērtējums <i>Breeding pop. estimate</i>	Iemesls PNV neizdalīšanai <i>Reasons for not applying IBA selection criteria</i>	Skaits citām sugām izdalītājās PNV <i>Population size in IBAs selected for other species</i>
<i>Gavia arctica</i>	0-5p	Ļoti reta ligzdotāja. Nevienā teritorijā nav vairāk par 1p., pie tam nav zināms, vai suga ligzdo katrā no tām regulāri. <i>Very rare breeder, no regular sites with at least 1p. known.</i>	1-3p
<i>Pernis apivorus</i>	2000-3000p	Dispersi izplatīta suga. Nav uzskaišu datu un pietiekami precīzu pāru skaita vērtējumu teritorijās, kā arī priekšstata par sugas aizsardzībai nepieciešamajiem pasākumiem. <i>Dispersely distributed species with poor population data at individual sites.</i>	81-170p
<i>Milvus migrans</i>	10-30p	Nav datu par teritorijām ar vairāk par vienu ligzdojošu pāri. <i>No sites with more than 1 breeding pair known.</i>	2-5p
<i>Circaetus gallicus</i>	5-20p	Reta, nepietiekami izpētīta suga. Nav datu par teritorijām ar vairāk par vienu ligzdojošu pāri, pie tam nav zināma arī to ligzdošanas regularitāte. <i>Rare and insufficiently surveyed species, no regular breeding sites known.</i>	1-5p
<i>Circus cyaneus</i>	5-20p	Reta, nepietiekami izpētīta suga. Nav datu par regulāras ligzdošanas vietām, skaita vērtējumi vairākām teritorijām 0-1p. <i>Rare and insufficiently surveyed species, no regular breeding sites known.</i>	0-6p
<i>Bonasa bonasia</i>	10000-12000p	Dispersi izplatīta suga. Nav uzskaišu datu un apmierinošas precizitātes skaita vērtējumu teritorijās, lai varētu pamatoti izvēlēties sugai labākās vietas. <i>Dispersely distributed species with poor population data at individual sites.</i>	882-2440p
<i>Calidris alpina schinzii</i>	1-5p	Ligzdo ļoti reti un, iespējams, neregulāri. Abās zināmajās teritorijās tikai 0-2 p. <i>Very rare breeder, no regular sites with at least 1p. known.</i>	0-4p
<i>Asio flammeus</i>	0-10p	Reta, nepietiekami izpētīta suga. Nav datu par regulāras ligzdošanas vietām, skaita vērtējumi vairākām teritorijām 0-1 vai 0-2p. <i>Rare and insufficiently surveyed species, no regular breeding sites known.</i>	0-13p
<i>Lullula arborea</i>	2000-6000p	Salīdzinoši dispersi izplatīta suga. Nav uzskaišu datu un pietiekami precīzu pāru skaita vērtējumu teritorijās, lai varētu pamatoti izvēlēties sugai labākās vietas. <i>Dispersely distributed species with poor population data at individual sites.</i>	427-1235p
<i>Luscinia svecica</i>	50-200p	Reta, nepietiekami izpētīta suga. Nav zināmas pastāvīgas ligzdošanas teritorijas ar vairākiem pāriem. <i>Rare and insufficiently surveyed species, no regular breeding sites known.</i>	2-14p
<i>Sylvia nisoria</i>	1000-6000p	Dispersi izplatīta, tomēr nepietiekami izpētīta suga. Trūkst uzskaišu datu un skaita vērtējumu teritorijās, lai varētu izvēlēties sugai labākās vietas. <i>Dispersely distributed species with poor population data at individual sites.</i>	36-100p
<i>Lanius collurio</i>	20000-40000p	Dispersi izplatīta suga. Nav uzskaišu datu un apmierinošas precizitātes skaita vērtējumu teritorijās, lai varētu pamatoti izvēlēties sugai labākās vietas. <i>Dispersely distributed species with poor population data at individual sites.</i>	1068-2845p
<i>Emberiza hortulana</i>	500-2000p	Nevienmērīgi izplatīta suga, tomēr populācijas citām sugām izdalītājās PNV un IADT ļoti mazas. Trūkst priekšstata par sugas aizsardzībai nepieciešamajiem pasākumiem. Acīmredzot, šai sugai izdalītās teritorijas robežu un pārstāvēto biotopu ziņā nesakrīst ar citām lauksaimniecības zemju putnu sugām, kam izdalītas PNV. <i>Sporadic distribution, but poorly represented in IBAs and SPNTs selected for other species; conservation requirements insufficiently known.</i>	6-63p

3.3. tabula. Putnu sugas, kurām izdalītas vairāk nekā piecas putniem nozīmīgās vietas pēc kritērija C6.

Table 3-3. *Bird species with more than five IBAs selected under C6 criterion.*

Kvalificējošās sugas <i>Qualifying species</i>	PNV <i>IBAs</i>
<i>Botaurus stellaris</i>	7
<i>Ciconia nigra</i>	6
<i>Aquila pomarina</i>	8
<i>Tetrao urogallus</i>	8
<i>Pluvialis apricaria</i>	8
<i>Gallinago media</i>	8
<i>Tringa glareola</i>	8
<i>Aegolius funereus</i>	7
<i>Dendrocopos medius</i>	6
<i>Dendrocopos leucotos</i>	6
<i>Anthus campestris</i>	6

3.4. tabula. Putnu sugas, kurām mainīts kritērijam C6 atbilstošais populācijas minimālais lielums (*min_p*).**Table 3-4.** *Bird species with modified minimum population threshold (*min_p*) under C6 criterion.*

Sugas nosaukums latīniski Scientific species name	1% <i>nat_min_pop</i> *	<i>min_p</i>	Izmaiņu apraksts Description of change	
<i>Botaurus stellaris</i>	3p	10p	Sliexnis paaugstināts, sašaurinot labāko vietu izvēli līdz septiņām PNV.	<i>C6 threshold increased to allow selection of 7 top IBAs only.</i>
<i>Ciconia nigra</i>	8p	3p	Sliexnis pazemināts, lai būtu iespējams izvēlēties vairāk nekā vienu PNV (Ķemeru NP, 12-15 p.) – pavisam sešas. Citās vietās minimālais vērtējums bija 2 p. vai mazāk.	<i>Threshold of 8 p. (1%) too high and lowered to allow selection of more than 1 IBA. Apart from the 6 selected sites, most other areas held 2 pairs or less.</i>
<i>Cygnus cygnus</i>	2p	3p	Sliexnis paaugstināts, sašaurinot labāko vietu izvēli. Vairākās citās kopumā mazāk nozīmīgās vietās 1 vai 2 pāri.	<i>Threshold increased from 2 p. to allow selection of the few best sites only. Several other less important areas with at 1 or 2 p.</i>
<i>Circus pygargus</i>	2p	5p	Sliexnis paaugstināts, sašaurinot labāko vietu izvēli. Vairākās citās vietās nelielas līdzīgas vai vienādi mazas populācijas.	<i>Threshold increased from 2 p. Selection of sites with less than 5 p. impractical due to many disperse localities with similar populations.</i>
<i>Aquila pomarina</i>	26p	5p	Sliexnis pazemināts, lai būtu iespējams izvēlēties vairāk nekā vienu PNV (Kuja, 38-40 p.) un saglabāt sarakstā sešas labākās no septiņām iepriekšējā saraksta vietām.	<i>Threshold lowered from 1% (26 p.) to allow for selection of earlier known IBAs for this species.</i>
<i>Aquila clanga</i>	2p	1p	Sliexnis pazemināts, lai varētu izvēlēties vienīgo zināmo pastāvīgo ligzdošanas vietu, kam izdarīts izņēmums arī attiecībā uz minimālo pāru skaitu (0-2 p.), kas nesasniedz sliexni.	<i>Threshold lowered to allow selection of the only known regular breeding site. Exception was also made in applying this threshold to the population estimate of the site (0-2 p.).</i>
<i>Aquila chrysaetos</i>	2p	1p	Sliexnis pazemināts, lai varētu izvēlēties visas piecas zināmās pastāvīgās ligzdošanas vietas.	<i>Threshold lowered to allow selection of all 5 known regular breeding sites.</i>
<i>Pandion haliaetus</i>	2p	3p	Sliexnis paaugstināts, sašaurinot labāko vietu izvēli. Vairākās citās vietās nelielas līdzīgas vai vienādi mazas populācijas.	<i>Threshold increased from 2 p. Top-5 sites with at least 3 pairs selected. Further ranking among areas with 1-3 p. populations impractical.</i>
<i>Porzana porzana</i>	5p	10p	Sliexnis paaugstināts, sašaurinot labāko vietu izvēli. Vairākās citās vietās nelielas līdzīgas vai vienādi mazas populācijas.	<i>Threshold increased to allow selection of top-5 sites.</i>
<i>Gallinago media</i>	2p	5p	Sliexnis paaugstināts, sašaurinot labāko vietu izvēli līdz nozīmīgākajiem pastāvīgajiem riestiem.	<i>Threshold raised from 2 p. to allow selection of significant and regular lek sites only.</i>
<i>Sterna paradisaea</i>	2p (10p col)	5p	Sliexnis pazemināts no 10 p., lai atvieglotu vietu izvēli situācijā ar mazām lokālajām populācijām un nelielu kopējo vērtējumu valstij.	<i>Threshold lowered from 10 p. due to small national and local populations.</i>
<i>Sterna albifrons</i>	2p (10p col)	5p	Sliexnis pazemināts no 10 p., lai atvieglotu vietu izvēli situācijā ar mazām lokālajām populācijām un nelielu kopējo vērtējumu valstij.	<i>Threshold lowered from 10 p. due to small national and local populations.</i>
<i>Strix uralensis</i>	15p	10p	Sliexnis pazemināts, lai atvieglotu dažu labāko vietu izvēli.	<i>Threshold lowered from 15 p. to allow designation of few top sites.</i>
<i>Aegolius funereus</i>	5p	2p	Sliexnis pazemināts, lai atvieglotu dažu labāko vietu izvēli situācijā ar mazām lokālajām populācijām.	<i>Threshold lowered from 5 p. due to small local populations.</i>
<i>Dryocopus martius</i>	60p	25p	Sliexnis pazemināts, lai atvieglotu piecu labāko vietu izvēli.	<i>Threshold lowered to allow selection of top-5 sites.</i>
<i>Dendrocopos medius</i>	15p	10p	Sliexnis pazemināts, lai atvieglotu sešu labāko vietu izvēli.	<i>Threshold lowered to allow selection of the 6 best sites.</i>
<i>Dendrocopos leucotos</i>	20p	10p	Sliexnis pazemināts, lai atvieglotu sešu labāko vietu izvēli.	<i>Threshold lowered to allow selection of the 6 best sites.</i>
<i>Picoides tridactylus</i>	15p	10p	Sliexnis pazemināts, lai atvieglotu piecu labāko vietu izvēli.	<i>Threshold lowered to allow selection of top-5 sites.</i>
<i>Anthus campestris</i>	2p (10p pass)	5p	Sliexnis pazemināts no 10 p., lai atvieglotu sešu labāko vietu izvēli.	<i>Threshold lowered from 10 p. to allow designation of all best sites.</i>
<i>Acrocephalus paludicola</i>	2p (10p pass)	2p	Sliexnis pazemināts, lai varētu izvēlēties vienīgo zināmo pastāvīgo ligzdošanas vietu.	<i>Threshold lowered from 10 p. to allow selection of the only known breeding site.</i>
<i>Ficedula parva</i>	500p	100p	Sliexnis pazemināts, lai atvieglotu labāko vietu izvēli.	<i>Threshold lowered to allow selection of the best sites.</i>

* – 1% no Latvijā ligzdojošo pāru minimālā skaita vērtējuma. Iekavās paaugstināts minimālais populācijas sliexnis atbilstoši koloniāli ligzdojošo sugu (10 p col) vai zvirbulveidīgo putnu (10p pass) noteikumam.

| Increased minimum population threshold for colonial breeding (10 p col) or passerine (10p pass) birds.